

midagon

Svensk betalningsinfrastruktur i förändring

Innehåll

1. Introduktion	3
2. Transformation på betalmarknaden - en gedigen agenda	4
2.1 Anpassningar på europeisk och svensk nivå	5
2.2 PSD3, PSR, FIDA – nya regler och direktiv för kundskydd och innovation	6
2.3 Instant Payment Regulation – underlättar betalningar i realtid	8
2.4 ISO 20022	9
2.5 Clearing - från en aktör till många	10
2.6 Bankgirot i ny skepnad	11
2.7 Riksbankens byte av RIX-RTGS	12
2.8 Cybersäkerhet - Regelverken NIS2 och DORA	13
3. Sammanfattning	15
4. Vad är ditt nästa steg?	17

1.

Introduktion

Vi befinner oss i en era av innovation och internationellt samarbete inom betalmarknaden. För den svenska marknaden, som till stor del bygger på nationella standarder och lösningar, innebär detta omfattande förändringar.

Den globala standardiseringen av betalningsmeddelanden – ISO 20022 – banar väg för en ny infrastruktur som gör betalningar snabbare, mer effektiva och enklare att hantera, både lokalt och internationellt. Det öppnar samtidigt för en tydligare internationalisering av betalflöden.

För aktörer i betalningskedjan innebär det att systemen snabbt måste anpassas till den nya standarden. Snart blir det enklare än någonsin att kommunicera och genomföra gränsöverskridande transaktioner. Parallellt genomför EU banbrytande reformer med ny lagstiftning som stärker konkurrensen och skapar en mer rättvis marknad.

Den nya Instant Payment Regulation öppnar för att fler aktörer – utöver traditionella banker – kan ansluta sig till betalningssystemen på lika villkor. Det skapar en mer inkluderande och dynamisk marknad, med fler sätt att betala.

EU driver också på utvecklingen av så kallade omedelbara betalningar. Trots att Sverige varit tidigt ute med Swish sedan 2012, står vi nu inför ett verkligt skifte. Redan i början av 2025 blir det möjligt att genomföra omedelbara betalningar i euro. Riksbanken har också tagit viktiga steg genom att öppna upp sitt system för omedelbara betalningar, RIX-INST. Det hanterar nu inte bara Swish-transaktioner, utan även betalningar i svenska kronor i realtid.

Anslutna banker avgör själva hur de vill utnyttja den möjligheten – och några planerar att lansera nya tjänster för snabba betalningar. Ett exempel är kontoöverföringar mellan olika banker – transaktioner som i dag sker via internetbanken, men där mottagaren förväntar sig att pengarna syns direkt på kontot.

Denna utveckling markerar en spännande tid – både för aktörerna i betalningsekosystemet och för dem som använder det. Resultatet blir snabbare, mer effektiva och gränsöverskridande betalningar.

2.

Transformation på betalmarknaden - en gedigen agenda

För aktörer som redan tillhandahåller
betallösningar – som banker – och för de som
ser betalningar som en central del av affärsidén
och kundupplevelsen, väntar en tid av både nya
möjligheter och ökade krav.

2.1

Anpassningar på europeisk och svensk nivå

Flera regelverk, både på europeisk och nationell nivå, implementeras just nu på den svenska betalmarknaden – samtidigt som ytterligare förslag är under bearbetning. Dessa förändringar innebär tvingande anpassningar av betalinfrastrukturen för svenska aktörer.

Flera initiativ genomförs dessutom parallellt, vilket ställer krav på samordnade insatser för att säkerställa en smidig övergång och bibehållen effektivitet i betalningssystemen. Regelverken syftar också till att öka både konkurrensen och transparensen på betalmarknaden.

Det nya meddelandeformatet för betalningar – ISO 2022 – kräver uppdateringar i de system som hanterar betalningar hos såväl företag som myndigheter. Riksbanken driver för närvarande ett projekt för att migrera sitt betalningssystem, RIX-RTGS, till det nya formatet.

Riksbanken har även beslutat att ersätta sin nuvarande RIX RTGS-tjänst med den europeiska tekniska plattformen T2, ett steg som syftar till att stärka säkerheten och effektiviteten i betalningsavvecklingen. Projektet för övergången

till T2 förväntas inledas i slutet av 2025 och beräknas ta cirka fem år. Det kommer att påverka utvecklingsagendan hos samtliga anslutna banker.

Det bankägda Bankgirot har hittills varit ensamt om att tillhandahålla clearing i Sverige, och har dessutom erbjudit svenska banker flera betalprodukter, såsom e-faktura, autogiro och så kallade filtjänster.

Det har fattats beslut om att modernisera Bankgirot. Även här krävs anpassning till den nya betalstandarden ISO 2022. Samtidigt förändras erbjudandet till anslutna banker, och vissa betalprodukter planeras att överlåtas i syfte att främja marknadens diversifiering. Förändringsarbetet har varit igång i över ett år, med målsättningen att Bankgirot ska utvecklas till ett mer teknikorienterat bolag. I och med detta, tillsammans med ny EU-lagstiftning, har dörren öppnats ytterligare för produktutveckling – både för nya och etablerade betalinnovatörer i alla led av en betalning.

2.2

PSD3, PSR, FIDA - nya regler och direktiv för kundskydd och innovation

PSD2 (Payment Services Directive 2) trädde i kraft 2019 med målet att skapa en integrerad och effektiv europeisk betalningsmarknad. Direktivet syftade till att göra betalningar säkrare, med ett ökat skydd för både konsumenter och företag inom EU. Det skulle också främja konkurrens, välkomna nya betaltjänster och skapa mer jämlika villkor för betaltjänstleverantörer – även för dem som inte är banker.

Begreppet PSPer (Payment Service Providers) blev centralt. I praktiken innebar direktivet att dessa aktörer ålades att tillgängliggöra betalkontodata för externa parter. Dessa externa parter – så kallade TPP:er (tredjepartsaktörer) – blev nyckelspelare i det som kom att kallas "Open Banking", ett begrepp som etablerades i och med detta första steg. I Sverige implementerades direktivet genom Betaltjänstlagen.

Som ett nästa steg för att ytterligare stärka säkerheten och konkurrensen – inom det som kallas "Open Finance" – har EU-kommissionen lanserat två nya lagstiftningsförslag. Dessa syftar till att täppa till de luckor som identifierades efter lanseringen av PSD2.

PSD3 är det skarpare av de två direktiven och fokuserar återigen på betaltjänstleverantörer (PSPer). Det omfattar frågor som tillstånd att utföra betalningar, hur verksamheten ska utformas samt krav på efterlevnad och tillsyn.

Det andra lagförslaget, PSR (Payment Services Regulation), kompletterar PSD3 och fokuserar på mer specifika användningsfall. Det klargör bland annat skyldigheter för banker och andra aktörer när det gäller hur tjänster från betaltjänstleverantörer ska utformas.

FIDA är ett tredje ramverk som fördjupar området kring åtkomst till finansiell data, och syftar till att ta steget från "Open Banking" till "Open Finance". Tanken är att, om slutkunden samtycker, även aktörer inom olika finansiella tjänster ska kunna använda sig av så kallad icke-betalningsdata i sina erbjudanden. Det innebär att en ännu bredare krets av leverantörer av finansiella informationstjänster – så kallade FISP – får möjlighet att utveckla nya tjänster.

Exempel på data som ska omfattas är pensioner, försäkringar och lån.

En central del i de nya reglerna är att fler aktörer ska få ökad tillgång till betalningssystemen. Reglerna förbättrar PSPers tillgång till både betalningssystem och bankkonton, vilket underlättar deras verksamhet och bidrar till en mer effektiv marknad.

Samtidigt skärps kraven på PSPers, särskilt inom tillstånd, säkerhet och kundskydd. Här är några av de viktigaste förändringarna:

1. Tillståndskrav för oreglerade PSPer

PSPer som tidigare varit oreglerade måste nu ansöka om myndighetstillstånd för att få bedriva sin verksamhet.

2. Omprövning av befintliga tillstånd

PSPer som redan har tillstånd (och inte är banker) måste ansöka om omprövning för att kunna fortsätta sin verksamhet. Det innebär att deras verksamhetsmodell och regelefterlevnad granskas på nytt.

3. Strängare krav på regelefterlevnad

PSPer måste uppfylla skärpta regulatoriska krav och organisera sig på ett sätt som säkerställer att lagstiftningen följs.

4. Utökat ansvar för att motverka bedrägerier

PSPer får ett större ansvar att aktivt motverka bedrägerier. Målet är att öka tryggheten för kunder och skydda mot finansiella brott.

5. Skärpta informationskrav vid valutaomvandlingar

Vid kreditöverföringar och pengaöverföringar med valutaomvandling måste PSPer ge tydlig information till kunden. Syftet är att öka transparensen och minska risken för brott.

6. Stärkta krav på kundautentisering

Kraven på kundautentisering skärps. Det handlar om att säkerställa att personen som initierar en betalning verkligen är den hen utger sig för att vara.

7. Krav på öppenhet enligt Open Banking och Open Finance

PSPer blir skyldiga att dela information enligt principerna för Open Banking och det bredare begreppet Open Finance.

Reglerna ger också myndigheterna utökade befogenheter för tillsyn och verkställighet, vilket stärker både effektiviteten och efterlevnaden.

Sammanfattningsvis innebär de nya reglerna en striktare kontroll, samt en mer transparent och säker betalningsmarknad. När PSD3 träder i kraft måste medlemsstaterna införliva direktivet inom 18 månader. PSR, som är en förordning, ska införas senast 21 månader efter att den trätt i kraft.

2.3

Instant Payment Regulation – underlättar betalningar i realtid

Omedelbara betalningar, eller så kallade realtidsbetalningar, har funnits i Sverige sedan 2012, då Swish lanserades. Därefter har utvecklingen gått långsamt, både i Sverige och i övriga Europa.

För att påskynda utvecklingen har EU infört ett nytt regelverk som kräver att alla betaltjänstleverantörer som hanterar betalningar i euro också tillhandahåller omedelbara betalningar i samma valuta. Regelverket gäller både digitalt och manuellt initierade eurobetalningar. Det är en tydlig markering från EU om att utvecklingen går för långsamt – och att mer innovationskraft behövs inom betalningsområdet.

Instant Payment Regulation (IPR), Regulation (EU) 2024/886, är ett nytt EU-regelverk som ska främja omedelbara betalningar och harmonisera regler kring säkerhet, transparens och tillgång till betaltjänster inom unionen.

När regelverket träder i kraft får både konsumenter och företag tillgång till betalningar dygnet runt, årets alla dagar. Det innebär att kontoinnehavare får tillgång till likvida medel snabbare än i dag, eftersom pengarna inte längre hålls kvar av banksystemens väntetider och tröghet.

Regelverket syftar också till att stärka konsumentskyddet och förtroendet för digitala betalningar. Ett nytt begrepp, Verification of Payee, införs, vilket innebär att mottagarens namn ska visas för betalaren innan betalningen genomförs. Enligt regelverket får en omedelbar betalning inte heller vara dyrare än en traditionell betalning av samma typ. Regelverket öppnar dessutom upp för att fler aktörer än banker och kreditmarknadsinstitut ska kunna få tillgång till betalningsinfrastrukturen. Exempelvis ska betalningsinstitut och e-pengainstitut kunna ansöka om medlemskap i clearing- och avvecklingssystem – i dagsläget främst Bankgirots clearing och Riksbankens avvecklingssystem.

2.4

ISO 20022

Den globala standardiseringen av betalningsmeddelanden har redan nämnts som ett viktigt steg mot en modern och flexibel betalmarknad. Här fördjupar vi resonemanget och förklarar vad som skiljer ISO 20022 från tidigare format.

ISO 20022, ett XML-baserat format, ger större möjligheter att strukturera och inkludera information jämfört med det äldre SWIFT MT-formatet. Det innebär att varje betalning kan bära med sig mer detaljerad information. ISO 20022 bidrar till en harmoniserad och enhetlig infrastruktur för finansiella transaktioner, som kan tillgodose både globala och lokala krav. Med andra ord: betalningarna talar samma språk – något som är avgörande i en allt mer sammankopplad värld.

Det nya formatet ger därmed bättre stöd för automatisering och förbättrad spårbarhet av transaktioner – något som är särskilt viktigt i arbetet mot bedrägerier och cyberhot.

Övergången till ISO 20022 pågår just nu inom stora delar av den globala finanssektorn, under namnet "SWIFTs uppgradering till ISO 20022". I Norden hanteras standardiseringen av ISO 20022 av Nordic Payment Council (NPC), som i sin tur följer riktlinjerna från det europeiska standardiseringsorganet European Payment Council (EPC). NPC stöttar aktörer på betalmarknaden i övergången till den nya standarden.

2.5

Clearing - från en aktör till många

Den tidigare svenska lagstiftningen för clearingverksamhet ansågs föråldrad och har därför uppdaterats för att möta kraven i en allt mer digitaliserad värld. Den nya lagen om clearing och avveckling trädde i kraft under 2024.

I och med detta har definitionen av clearingverksamhet breddats till att omfatta hela processen för clearing och avveckling. Clearing av massbetalningar – det vill säga många samtidiga betalningar från en aktör – hanteras i dag av Bankgirot, som är den enda clearingorganisationen i Sverige. Ett undantag är omedelbara betalningar, som clearas och avvecklas styckvis, exempelvis genom Swish.

Riksbanken har nyligen publicerat en studie där de beskriver sina förväntningar på hur clearing och avveckling kan komma att utvecklas i Sverige. Begreppet clearing är under förändring, och Riksbanken förväntar sig att fler aktörer kommer att vara involverade i clearingprocessen framöver.

För att det ska bli möjligt måste betalningsinfrastrukturen anpassas för att ta emot nya aktörer inom clearing och avveckling, vid sidan av Bankgirot. Syftet är att öka effektiviteten, driva innovation och sprida risker.

Ett första steg togs i november 2024, då Riksbanken öppnade RIX-INST, en infrastruktur som möjliggör nya typer av omedelbara betalningar. Sedan dess är det tekniskt möjligt att utveckla tjänster som liknar Swish.

2.6

Bankgirot i ny skepnad

Bankgirot bygger en ny IT-infrastruktur och utvecklar SEK Batch – en tjänst för schemalagda betalningar i svenska kronor, exempelvis företagsbetalningar och räkningar. Tjänsten baseras på ett nordiskt standardformat, dit betalflödena ska flyttas när den nya infrastrukturen och de tillhörande lösningarna är på plats.

Parallellt arbetar Bankgirot, tillsammans med bankerna, med att motverka penningtvätt och bedrägerier i syfte att efterleva gällande regelverk. Bankgirot ser även, tillsammans med övriga finanssektorn, över hur tjänsten Autogiro kan vidareutvecklas.

2.7

Riksbankens byte av RIX-RTGS

I juni 2024 beslutade Riksbanken att fullfölja sitt inriktningsbeslut från 2021 och gå vidare med planerna på att ersätta det nuvarande systemet för betalningsavveckling med Eurosystemets plattform T2.

Genomförandet planeras att inledas i slutet av 2025 och beräknas ta fyra till fem år. Tidplanen har tagits fram i samråd med RIX-systemets deltagare, bland annat bankerna. Övergången till T2 ses som ett positivt steg mot ökad harmonisering på den svenska betalmarknaden.

För betalmarknaden och betalinfrastrukturen innebär bytet till T2 en teknisk omställning, omfattande tester och anpassning av betalningsprocesser.

2.8

Cybersäkerhet - Regelverken NIS2 och DORA

Det försämrade säkerhetspolitiska läget, i kombination med den långvariga digitaliseringen av betalningssystemet, har lett till en ökad risk för cyberattacker. Därför blir betalinfrastrukturens motståndskraft – det vill säga förmågan att motstå och hantera cyberattacker och sabotage – allt viktigare för att betalningar ska kunna genomföras även vid frestida kriser och höjd beredskap.

Den uppdaterade lagstiftningen kring clearingverksamhet har också medfört skärpta krav på beredskap, cybersäkerhet, styrning och utkontraktering. Cybersäkerhet regleras bland annat i direktivet NIS2 (Network and Information Systems Directive 2), en ny EU-lag som syftar till att stärka cybersäkerheten i hela unionen.

Under 2025 trädde även EU-förordningen DORA (Digital Operational Resilience Act) i kraft. Den handlar om att stärka den operativa motståndskraften inom finanssektorn.

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Riksbanken öppnar upp RIX-INST för omedelbara betalningar	✓					
IPR: Kunna ta emot omedelbara betalningar i EUR		📅				
IPR: Kunna skicka omedelbara betalningar i EUR		📅				
Riksbankens ISO-migrering av RIX-RTGS klart	→					
NPC Credit Transfer Rulebook 2025 träder i kraft		📅				
NPC Instant Credit Transfer Rulebook 2025 träder i kraft		📅				
IPR: Verification of Payee EUR		📅				
SEK Batch		📅				
PSD3/PSR			📅			
Riksbankens T2-projekt		→				
DORA		📅				

✓

Klar

📅

Måldatum

→

Implementeringsprojekt

📅

Förväntat år

3.

Sammanfattning

Den pågående harmoniseringen av betalmarknaden bidrar till att fler aktörer får tillgång till betalinfrastrukturen, vilket ökar konkurrensen om den betalande slutkunden.

För hela betalmarknaden är det en tydlig utmaning att förbereda sig för allt som nämnts ovan – att lägga en strategi för vad som är viktigast för den egna verksamheten, utan att exakt veta hur framtiden kommer att se ut. Aktörer, infrastruktur, produkter och tjänster stöps om i nya skepnader.

Alla aktörer på den svenska betalmarknaden måste förbereda sig på att möta tekniska krav kopplade till den globala standarden för finansiella meddelanden, ISO 20022, samt till uppgraderingar av kritisk infrastruktur – exempelvis förändringar hos Riksbanken och Bankgirot. Många företag, särskilt banker, påverkas dessutom av andra tvingande regelverk utöver de som nämnts tidigare.

Det förändrade landskapet för betalningar innebär dock också möjligheter till innovation och nya produkter – exempelvis kontotillkontobetalningar i realtid. När regelverk och lagstiftning förändras öppnas dörren för nya aktörer och nya typer av samarbeten – något som i sin tur leder till en allt mer komplex karta över betalleverantörer.

Större teknikuppdateringar leder ofta till nya kundbeteenden och förändrade behov, exempelvis efterfrågan på realtidsbetalningar för företag. Samtidigt blir det viktigt att säkerställa att betalningssystemen är rustade för att motverka bedrägerier, terroristfinansiering och cyberhot.

I det nya betalningslandskapet kommer alla delar av betalningsprocessen att behöva ses över, till exempel processen för kundkännedom och datadelning enligt PSD3, som i sin tur väntas påverka konkurrensbilden. Det gäller att kunna lyfta blicken mot framtiden och se möjligheterna, samtidigt som man klarar av att uppfylla kraven – oavsett vilket regelverk det gäller.

För att inte enbart skapa ytterligare belastning bör införandet av nya regelverk integreras med den befintliga verksamheten, på ett genomtänkt sätt som samtidigt skapar möjligheter att öka effektiviteten i organisationen.

Som konsument kommer vi att möta allt fler lösningar där betalningen är en integrerad del av kundupplevelsen. Det kan bli avgörande för hur, var och av vem vi väljer att handla. Lojalitet och tillit till en betalmetod kan i många fall vara avgörande för hur en tjänst utvecklas, och om den alls får fäste på marknaden.

För att inte gå vilse i alla möjligheter blir det avgörande att tydliggöra visionen och målbilden: vilken typ av aktör man vill vara och i vilken riktning man vill utvecklas, oavsett om man är bank, PSP eller TPP.

4.

Vad är ditt nästa steg?

Det nya betalningslandskapet innebär både krav och möjligheter – se till att din verksamhet är redo att möta båda. På Midagon hjälper våra oberoende experter organisationer att genomföra komplexa affärs- och IT-transformationer, med fokus på effektivitet, flexibilitet och lönsamhet.

Vi har ett dedikerat team med specialistkunskap inom betalningar, bank- och försäkringssektorn. Kontakta oss så berättar vi hur våra experter kan stötta din verksamhet inom affärsutveckling, IT, cybersäkerhet och regulatorisk anpassning.

010-44 74 500 | www.midagon.com